

Enheten för regional tillväxt
Sara Johansson, 054-701 10 41
sara.johansson@regionvarmland.se

Lars Christensen

Region Värmlands bredbandsstrategi 2013-2020

Tillgång till bredband med både hög kvalitet och hastighet är idag en förutsättning för både företagande och en effektiv förvaltning, men också för att förenkla vardagen för medborgare och företag. På sikt kommer sannolikt bredbandsinfrastrukturen vara lika viktig som väg- och elnäten för våra medborgare och företag. Ett kapacitetssvagt bredbandsnät är därmed ett hinder för Värmlands långsiktiga utveckling, samtidigt som ett väl utbyggt bredbandsnät ger företag och medborgare konkurrenskraftiga förutsättningar att utvecklas i Värmland.

En given slutsats är att framtidens behov av ökad kapacitet och tillgänglighet ställer krav på en omfattande utbyggnad av det fiberbaserade bredbandsnätet i hela Värmland. En rimlig uppskattning är att kostnaden för utbyggnad av ett framtidssäkrat och fiberbaserat bredband i hela Värmland uppgår till drygt en miljard kronor. Detta är en stor utmaning för Värmlands kommuner och alla andra inblandade aktörer. Bredbandsstrategin tar sig an denna utmaning och avser att lägga grunden för en gemensam satsning som gör det möjligt för alla permanentushåll och företag i Värmland att få tillgång till ett framtidssäkrat bredband.

Mål och syfte

Den övergripande målbilden är att år 2020 ska alla permanentushåll och företag i Värmland ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. Strategin syftar till att utifrån denna målbild skapa förutsättningar för att en heltäckande (passiv) fiberbaserad bredbandsinfrastruktur byggs i hela Värmland.

Bakgrund

Informationsteknologin (IT) och elektroniska kommunikationstjänster (e-tjänster) har idag en avgörande betydelse för produktiviteten och innovationskraften i samhället såväl som för tillväxten i den svenska

ekonomin. På grund av den allt högre användningen av IT samt behovet av en förbättrad IT-infrastruktur har det de senaste åren kommit flera nationella och internationella planer och program som pekar ut IT som ett strategiskt område som behöver utvecklas.

Bredbandsstrategi för Sverige. I november 2009 offentliggjorde regeringen sin Bredbandsstrategi för Sverige. Det övergripande målet med den svenska bredbandsstrategin är att Sverige ska ha bredband i världsklass. Utmaningar väntas Sverige i form av globalisering, klimatförändringar och en åldrande befolkning i ett glest befolkat land. Tillgång till bredband med hög överföringskapacitet i hela landet är en förutsättning för att möta utmaningarna. Målen som regeringen ställt upp innebär att 90 procent av alla hushåll och företag i Sverige bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s senast år 2020. Redan år 2015 bör 40 procent ha tillgång till bredband med den hastigheten.

Regeringens utgångspunkt är att det är marknadens uppgift att göra investeringar i infrastruktur och statens roll är att se till att marknaden fungerar effektivt. Dock är marknadens intresse för att göra investeringar i de glest befolkade delarna av Sverige betydligt mindre jämfört med i tätbebyggda områden.

Digital agenda för Europa. Ett av de sju huvudinitiativen i EU:s strategi för tillväxt ”Europa 2020” är den Digitala Agendan för Europa. Syftet med agendan är att lägga upp en plan för hur man kan maximera informations- och kommunikationsteknikens sociala och ekonomiska möjligheter.

Digital agenda för Sverige. I oktober 2011 presenterade regeringen den digitala agendan för Sverige, IT i människans tjänst. Med den digitala agendan lanserades också ett nytt mål för den svenska IT-politiken - att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Den digitala agendan pekar ut fyra strategiska områden där det finns behov av insatser: Lätt och säkert att använda; Tjänster som skapar nytta; Det behövs infrastruktur; och IT:s roll för samhällsutvecklingen. Såväl Region Värmland som Länsstyrelsen i Värmland är signatärer av den Digitala Agendan vilket innebär att man ska samarbeta inom länet för att ta fram en regional digital agenda.

Bredbandsstrategin fokuserar på den passiva infrastrukturen – inte på de e-tjänster som kan erbjudas via bredbandsinfrastrukturen – och kan därför ses som en delprocess i framtagandet av en regional digital agenda.

Nuläge – Värmland

Fiber är den enda av teknikerna som finns idag som klarar av en hastighet på 100 mbit/s. Trådlös mobil kommunikation samt exempelvis radiolänklösningar kan dock, som ett komplement till fibernäten, ha stor betydelse för möjligheterna att få tillgång till någon form av bredband där det inte är möjligt eller ekonomiskt försvarbart att lägga ned fiber. På sikt kan sannolikt också den teknologiska utvecklingen möjliggöra att den trådlösa mobila teknologin klarar av att hantera större informationsmängder på korta sträckor. Oavsett om det gäller trådlös eller trådbunden teknik är dock fibernäten en förutsättning för att bredbandstekniken ska kunna nyttjas fullt ut. En viktig slutsats är därför att ju mer den trådlösa användningen

ökar, desto större blir behovet av en underliggande fiberbaserad infrastruktur.

Bredband via det kopparbaserade analoga telefonnätet (xDSL) kan inte heller ses som en framtidslösning. Dels för att operatörer successivt har påbörjat avvecklingen av kopparnätet, något som främst berör hushåll och företag i landsbygdsområden. Dessutom kommer den kapacitet som erbjuds via xDSL och mobilt bredband inte att räcka till på sikt.

Majoriteten av hushållen i Värmland har idag en bredbandsanslutning via xDSL eller mobila lösningar. Enligt Post- och telestyrelsens (PTS) statistik från 2011 har 23,38 procent av Värmlands befolkning tillgång till bredband om minst 50 Mbit/s (PTS likställer 50 Mbit/s med 100 Mbit/s). Uppdelat på tätbebyggda samt glesbebyggda områden är siffrorna 29,96 procent respektive 5,64 procent (Se Tabell 1 nedan). Men att man har tillgång till fiber behöver inte nödvändigtvis betyda att man faktiskt har fiber i sitt hushåll eller företag. PTS definierar tillgången till fiber (minst 50 Mbit/s) som att ett internetabonnemang för den accesstekniken på kort tid och utan särskilda kostnader kan beställas till adressen för ett permanent hushåll eller fast arbetsställe.

Tabell 1: Tillgång till bredband via fiber i Värmlands län. Statistik från PTS 2011.

	Totalt		Tätbebyggt		Glesbebyggt	
	Befolkning	Arbetsställen	Befolkning	Arb.ställen	Befolkning	Arb.ställen
Arvika	19,98%	10,51%	31,08%	23,05%	0,33%	0,34%
Eda	0,06%	0,15%	0,11%	0,44%	0,00%	0,00%
Filipstad	0,96%	0,25%	1,24%	0,38%	0,00%	0,00%
Forshaga	3,96%	2,77%	5,15%	3,96%	0,00%	0,86%
Grums	12,39%	4,65%	16,62%	8,96%	0,94%	0,47%
Hagfors	16,95%	7,61%	26,44%	14,39%	2,36%	1,20%
Hammarö	18,68%	17,91%	21,15%	19,77%	2,53%	11,16%
Karlstad	51,43%	49,19%	57,58%	59,32%	7,98%	4,06%
Kil	0,42%	0,51%	0,43%	0,85%	0,39%	0,15%
Kristinehamn	6,11%	8,26%	7,39%	12,73%	0,78%	0,83%
Munkfors	18,63%	16,27%	24,21%	24,88%	0,00%	0,00%
Storfors	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Sunne	0,48%	0,18%	0,95%	0,55%	0,00%	0,00%
Säffle	36,69%	49,12%	28,49%	28,49%	49,28%	62,57%
Torsby	0,15%	0,16%	0,12%	0,20%	0,17%	0,13%
Årjäng	0,21%	0,23%	0,04%	0,27%	0,35%	0,20%
Värmlands län	23,38%	19,19%	29,96%	29,39%	5,64%	6,64%

Under åren 2001-2007 gjordes en bredbandsatsning i Värmland, kopplat till det statliga initiativet. Under denna period tillkom ett kommunsammanbindande fibernät mellan kommunhuvudorterna samt områdesnät knutna till detta med ADSL-stationer. Mellan år 2003-2005 försågs ett antal områden i hela länet med bredband dels via telenätet (ADSL) samt genom mobilt bredband. Denna satsning på ADSL samt mobilt bredband innebar att fler hushåll och företag kunde få tillgång till en funktionell bredbandsanslutning.

Aktörernas ansvar och roller

Regeringens utgångspunkt är att marknaden ska tillhandahålla en säker och god bredbandsinfrastruktur och elektroniska kommunikationer. Det offentliga ska dock stimulera utbyggnaden på landsbygden genom marknadskompletterande bidrag till områden där marknaden inte anser det vara lönsamt att investera i bredbandsutbyggnad. Stora områden av Värmland kan antas behöva marknadskompletterande stöd. För att nå bredbandsstrategins uppsatta mål krävs det därför omfattande insatser från såväl de offentliga aktörerna i Värmland, som från byalag, fiberföreningar och privatpersoner. Det kommer också krävas samordning, dialog och samverkan mellan de offentliga företrädarna för att underlätta bredbandsutbyggnaden i Värmland.

Region Värmland, Länsstyrelsen i Värmland och kommunerna har alla ett gemensamt ansvar att se till att bredbandsfrågorna kommer upp på alla agendor – lokalt, regionalt, nationellt och inom EU – genom att kommunicera behovet och nyttan av bredband samt visa vilket behov av finansiella resurser som krävs för bredbandsbyggandet i länet. Det finns också ett behov av att kontinuerligt sprida kunskap och information om bredbandsfrågan och uppmuntra bildandet av fiberföreningar såväl som att attrahera marknadsaktörer att investera i den värmländska bredbandsinfrastrukturen.

Region Värmlands strategiska ansvar

Samordna. Som samverkansorgan för de sexton kommunerna och Landstinget har Region Värmland en roll som samordnare av medlemmarnas samlade ambitioner att bygga ett heltäckande fiberbaserat bredbandsnät. Den samordnande rollen innebär också att vara sammankallande till forum för utbyte och kunskapsbyggande kring bredbandsfrågor. Region Värmland måste också löpande samverka med och upprätthålla en god dialog och relation med Länsstyrelsen och andra ansvariga myndigheter, t ex Post- och telestyrelsen, Jordbruksverket och Tillväxtverket.

Påverka. Regionen har också ett ansvar att bedriva ett aktivt påverkansarbete gentemot både stat och EU för att därigenom maximera Värmlands möjligheter att erhålla finansiellt stöd till bredbandsutbyggnaden.

Finansiera. Region Värmland avser att under perioden 2013-2017 avsätta totalt 50 miljoner kronor för att stödja kommunernas bredbandsutbyggnad. Vidare förutsätts att kommunerna motfinansierar denna satsning med en lika stor andel. Således är denna satsning värd 100 miljoner kronor.

Region Värmland avser vidare att undersöka möjligheterna att växla upp dessa medel mot EUs strukturfondsmedel redan 2014.

Riktlinjerna för denna satsning fattas av Regionstyrelsen senast under sommaren 2013.

Övriga aktörers strategiska roll och ansvar

EU avsätter medel till bredbandsutbyggnad inom olika typer av program på nationell och europeisk nivå. Bland annat avsätts drygt nio miljarder euro för

bredband och digitala tjänster inom fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF). Cirka sju miljarder av dessa ska gå till bredbandsinfrastruktur via marknadsbaserade finansiella instrument samt direktstöd. Anledningen till denna satsning är att det finns ett samband mellan bra bredbandsuppkoppling och ökat BNP per capita. Sverige ligger relativt bra till vad gäller bredbandsuppkoppling i Europa i förhållande till framförallt de nyare medlemsländerna, vilket kan göra det svårt för Sverige att få finansiering från EU för bredbandsprojekt.

Arbetet med att formulera villkoren för EU:s strukturfonder pågår. Sverige har föreslagit för kommissionen att medel ska avsättas för bredbandsutbyggnad inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF). Det är via ERUF som Värmland hittills lyckats växla upp mest medel till bredbandsutbyggnad, och det är också främst de medlen som Region Värmlands finansieringssatsning för 2013-2017 ska medfinansiera.

Staten avsätter genom Länsstyrelsen löpande medel för att stödja bredbandsutbyggnaden. Länsstyrelsens strategiska ansvar är att i första hand stötta de lokala fiberföreningarna. Detta sker framförallt med ekonomiskt stöd, men också genom kompetenshöjande insatser såsom anordnande av informationsmöten och kurser i lämpliga sakfrågor. Länsstyrelsen bedriver även ett påverkansarbete gentemot nationella myndigheter och organisationer för att påvisa det behov som Värmlands landsbygd har av att få tillgång till ett stabilt bredband. De medel länsstyrelsen har att fördela är främst EU-stöd för landsbygdsutveckling. I och med detta ansvar får Länsstyrelsen också en roll som en stödfunktion för såväl fiberföreningar som kommuner.

Värmlands kommuner. I den nya Plan- och bygglagen som trädde i kraft i maj 2011 har elektroniska kommunikationer förts in som ett allmänt intresse i planeringen. Detta innebär att elektroniska kommunikationer ingår i den grundläggande infrastrukturen för bebyggelse, i likhet med bland annat vatten och avlopp. Syftet med detta är att elektronisk kommunikation ska komma in i ett tidigt skede i den fysiska planeringen, till exempel på översiktsplanenivå för att bättre kunna samordnas med övrig bebyggelse och infrastruktur.

Kommunerna har således ett stort ansvar för bredbandsutbyggnaden, dels på grund av att de har ett planmonopol och bestämmanderätt över mark- och vattenanvändning, men också för att de har ett eget ansvar för att långsiktigt säkra att ett stamnät av fiber byggs ut i de fall inte marknaden gör det. Det finns därför behov av kommunala bredbandsstrategier där respektive kommun definierar sin roll och slår fast sina avsikter och ambitioner på bredbandsområdet, exempelvis vad gäller utbyggnadstakt och finansiering samt eventuell samordning av fiberföreningar.

Fiberföreningarna. En stor del av fiberutbyggnaden i Värmland kommer att ske på ideell basis genom de fiberföreningar och privatpersoner som bygger sina egna lokala fibernät som i sin tur kopplas upp mot de kommersiella eller kommunala stamnäten. Fiberföreningarna utgör därmed en mycket viktig funktion för att Värmland ska nå det uppsatta bredbandsmålet. Det är därför viktigt att länets offentliga aktörer uppmuntrar detta samt stöttar fiberföreningarna efter bästa förmåga.

Genomförande, uppföljning och utvärdering

Denna bredbandsstrategi har tagits fram av Region Värmland och ska fungera som en utgångspunkt för Region Värmlands arbete med bredbandsfrågor, men ansvaret för att genomföra strategin och uppnå målet delas med många aktörer, däribland Länsstyrelsen i Värmland, de sexton kommunerna, fiberföreningarna, privata nätoperatörer och andra bredbandsintressenter i länet.

Återrapportering kring hur arbetet med strategin fortskrider sker till kommunchefsgruppen samt kommunstyrelseordförandegruppen. I övrigt följs strategin upp i enlighet med regionstyrelsereglementet för Region Värmland. Information och återrapportering kommer även att ske till den grupp på ledningsnivå som bildats för arbetet med den Regionala Digitala Agendan där Region Värmland, Länsstyrelsen, Landstinget samt Karlstad kommun ingår.